

es saia

PRENSA
COMUNICACIÓ

D'ALGAI DA

nº 63 març de 1986 preu: 85 ptes.

Suposam que haureu reconegut el personatge de la portada: Mestre Magí Pou de Son Dulei amb la seva dona. En les pàgines que segueixen hi trobareu un record de la seva vida i la seva obra com a glosador. Del seu matrimoni, en parlava així:

Ara en fa coranta-dos,
l'any dotze me vaig casar,
no hi ha hagut de llavò ençà
motiu per baraiar-mos.

EDITORIAL

MESTRE MAGÍ POU DE SON DULEI

Com podeu veure, una part d'aquest número d'ES SAIG està dedicada a mestre Magí Pou "Dulei". Molts recordareu a mestre Magí, que va morir pel desembre de l'any 1967, i n'hi ha que encara tendran presents les seves intervencions a vetlades de glosats. Però el temps no perdona, és inexorable, i hem volgut contribuir amb aquesta petita aportació a conservar la memòria d'aquest algaidí de soca-rel. Pels més joves, es tracta de recuperar una imatge.

Mestre Magí fou un pagès i en les seves gloses s'hi manifesta l'esperit de la llengua dels pagesos, que és l'autèntica. Com a complement del conreu de la terra, feia d'amidador de finques i sempre va estar orgullós i gelós d'aquesta professió:

"Si em necessiten en agrimensura
d'onsevulla podran venir,
me trobaran pes nom de Matgí".

Perquè, a més a més, va esser glosador. I aquest caire és, sobretot, el que volem destacar en aquest record. L'obra dels glosadors és efímera, depèn de la transmissió oral i fàcilment pot caure en l'oblit. Molts de bons glosadors no publicaren mai cap recull o plagueta de les seves cançons, que només han perdurat gràcies a la memòria del poble. Precisament aquesta és la millor prova de l'autenticitat d'un glosador: que el poble conservi en la seva memòria les cançons compostes per un glosador i les faci seves. I hem pogut comprovar que més persones que no ens pensàvem recorden gloses de mestre Magí. La seva codolada "Es testament des porc", sembla que era recitada a moltes matances; però el ritme de la vida ha canviat i les matances, que eren una festa "qualificada festivament com una de les tres alegries de l'home" (Joan Amades), s'han convertit en una feina despullada del seu sentit festiu, una feina en què no hi caben les gloses.

Però ens estam allunyant del nostre personatge, que és mestre Magí: conrador, canador de terres i glosador. A la xerradeta, el seu nét, en Jaume, ens recorda la seva vida i la seva obra, i li dedica unes gloses; en Gabriel Janer Manila evoca la seva visió d'un mestre Magí actor còmic; unes mostres de la seva producció -poques, per raó d'espai- ens donaran una visió, forçosament incompleta, del seu art. Aquesta és la nostra modesta contribució que pretén fer memòria de mestre Magí als qui el conegueren i presentar-lo als qui no tengueren oportunitat de tractar-lo.

Calaix deastre

EN LLOC DE LLUM DONAR FUM

Que en el referèndum sobre l'OTAN el Govern espanyol -i la colla dels seus seguidors- no s'esforcen gens ni mica en ajustar-se a les normes bàsiques del joc net, és un fet que arriba als cims màxims de l'evidència i la descaradura. Qualsevol que sigui el resultat de la consulta popular, els grans derrotats hauran estat l'elegància en la participació política i el respecte a les opcions dels altres.

Han desvirtuat per complet el sentit de la consulta. Allò que en principi havia de ser una elecció entre OTAN sí i OTAN no, s'ha convertit, per encantament de les fades socialistes, en un Felipe sí contra Felipe no. Els dominis del Jove i bell príncep González són amenaçats pel terrorífic dragó fraguà, que escup foc per la boca i pot socorrrar els nostres culs encongits. Davant d'una decisió transcendental per al nostre futur, s'ha recorregut, altre cop, a l'estratègia de la por, cosa pròpia d'un temps que em creia ja passat.

Deixem de banda l'ús tan partidista de la televisió en favor del sí. Oblidem que els encarregats de comptar els assistents a les manifestacions dels partidaris del no deuen haver fet un curset de perfeccionament a Filipines. No parlem de la utilització de l'insult per desqualificar els contraris. Ni d'altres petites subtilitats. El mateix text de la pregunta que es formula en el referèndum és tota una lliçó de com es pot intentar manipular el resultat d'una enquesta.

Seguint l'exemple del Govern central, al nostre Ajuntament, donada la seva notòria preocupació pel nivell d'instrucció del poble, a fi de demostrar que la seva política cultural és l'adequada, li propòs que organitzi una consulta popular, la qual podria quedar expressada aproximadament així:

"El Consistori considera convenient per als interessos locals que el poble manifesti el seu acord respecte a les accions que en favor de la incultura realitza l'Ajuntament. Si tenim en compte que:

- 1.- Està demostrat que llegir molt perjudica la vista.
- 2.- Si s'emmagatzamassin, s'instal·lassin o s'introduïssin molts de llibres en la biblioteca municipal, aquesta podria fer un pet
- 3.- S'ha de procedir a la reducció progressiva de la presència de l'Obra Cultural perquè està molt polititzada.

¿Considerau convenient per a Algaida romandre en la més absoluta i total incultura, segons els termes acordats pel Consistori municipal?"

L'AMO EN MAGÍ DE SON DULEI O LES OMBRES DE LA COMICITAT POPULAR

Llavors jo era un al·lotell que tractava de mirar la vida amb els ulls desperts, captivats per tot quant succeïa en l'espai limitat del meu poble. En la penombra de la retina se m'hi fixaren algunes imatges inesborrables que sovint he cercat d'interpretar, novament, sense extreure-les del context en què varen néixer.

En aquell temps -vull dir en els anys de la postguerra- el teatre era encara un divertiment col·lectiu, una diversió popular a la que assistíem tots, joves i vells. Aleshores, al poble hi havia tres espais on era possible assistir a una representació: el teatre Principal, el del Rector i el teatre de damunt ca na Mena. També, en alguna ocasió en vaig veure al corral del bar de ca sa Madona, de teatre, un teatre amatent i casolà com la fresca d'estiu.

Venien, a vegades, els grups forans; però el nostre poble tenia la seva pròpia companyia que exportàvem a les viles de la contrada: Lloret, Vilafranca, Sant Joan, Santa Eugènia... Aquells actors que jo vaig tenir la sort de veure treballar eren hereus d'una tradició antiga de comedians, d'una tradició que es remunta en la fosca profunda del temps. La meua mare també en va fer de comèdies amb aquell grup d'actors i ja n'hi havia fet el seu pare, el meu padrí Antoni de can Sabater. Els record gairebé tots i sovint els relaciono a un únic paper, aquell que duïen en l'entretela de l'ànima i que anaven ajustant a cada una de les obres: El sen Jaume Toledo i en Pere, el seu fill, mestre Jordi Paloni, en Toni Ponset, l'amo en Magí de son Dulei, en Bernat Serral, la meua mare, na Dolores... Representaven els drames de mestre Tomeu Memes (Bartomeu Montserrat Mudoí): *Ses coves de Galdent*, *Santa Margalida* i els entremesos, també d'ell, *Ses carabasses de Muro*, *Es dos porucs*, *El rei de sa levita verda*, etc. (Avui, dissortadament, bona part del teatre de mestre Tomeu Memes ha desaparegut, sobretot els seus nets, que mai no varen ser, que jo sàpigam, editats i que els comedians representaven servint-se de còpies manuscrites

en velles plaguetes). També representaren algun d'aquells drames rurals que escrivia un altre glosador de Sa Pobla, en Bartomeu Crespi: *Primer l'amor que l'herència*, *S'Arrepentida*, etc. Velles històries d'amors furtius, la filla d'un amo que s'enamora d'un missatge contra la vo-

...la pròpia calvície que mostrava...

luntat del pare, la pecadora penedida després que la vida l'ha sacsejada durament.. És fàcil d'entendre que aquests drames escrits en vers popular -el vers heptasil·làbic del cançoner- havien de commoure. La gent plorava amb la representació i, després del plor, potser se sentia descarregada dels tràngols de viure.

Després del drama, la representació de la "còmica" arrodonia la festa. L'amo en Magí era ni tallat de lluna pels papers còmics. També, el sen Jaume Toledo: la veu trencada, i el tremolor que li prenia tot el cos. Mai no he vist un altre actor tremolar amb tanta gràcia com el sen Jaume, perquè contagiava a tot déu el seu tremolor, la seva por minúscula i delicada. La gràcia còmica de l'amo en Magí era d'un altre tremp, d'una jocosi-

tat grotesca, com la d'un titella: els gestos burlescs de gran guinyol, amb una sèrie de recursos extraordinàriament utilitzats, com per exemple la pròpia calvície que mostrava oportunament amb la intenció de provocar les rialles del públic. Els record en una representació de *Es dos porucs* i puc assegurar que aconseguien fer-ne del teatre una gran festa que tots compartíem. Carregats de por, vestits de negre i un capell de trona, havien acudit al cementiri. Algú els espantava i fugien escapats, a punt de retre-hi la vida. Na Dolores els ventava amb la falda per a que es recobrassin del retgiró. Un personatge venia a dir més o menys aquestes paraules:

-Quin és l'home que no s'alça en veure les faldes en l'aire d'una dona?

A la llarga, deixà de fer teatre, l'amo en Magí. Em diuen que d'hivern havia d'anar de Son Dulei al poble per a l'assaig, en bicicleta, a vegades amb brusca o vent. Però sempre conservà aquella antiga comicitat que en feia d'ell un home extraordinàriament humà. La darrera

vegada que el vaig veure va ésser damunt l'era de la Pau, a Castellitx. La gent reclamava que sortís a fer una glosa i no es va fer pregar. Sortí enmig de l'era, es va treure el capell i les mirades anaren a posar-se sobre la calvície, lluent, immaculada. En va fer un enfilall de gloses, però només me'n quedà una en la memòria, la darrera de totes. Diu:

A tots voltros desig sort,
tant en s'hivern, com d'estiu.
Qui l'any que ve serà viu,
serà que no s'haurà mort.

L'actor hi tornava a ésser present, car en dir el darrer vers com si l'acabàs d'improvisar, intentà de posar-hi aquell gest -potser no era més que una alçada d'espatlles- amb què tractava d'accentuar la inevitable evidència de la conclusió. Era un gest antic, subtilment grotesc, que l'actor sostreia inesperadament del seu armari íntim, particular i intransferible.

GABRIEL JANER MANILA
Algaida, febrer de 1986

RECORD DEL MEU PADRÍ

*Som en Jaume de Son Dulei,
un nét de mestre Matgí,
molts recordareu es meu padrí
que era molt intel·ligent,
que quan ell estava present
a molts feia divertir,
i ell sempre me va dir:
-Tu ves pes bon camí
i no fugis de sa llei.*

*Era homo de gran coratge
i sempre de bon humor;
per sa família és un honor
haver tengut s'atenció
de fer-li aquest homenatge.*

*Ell no feia molta via
però mai va fer darrer;
i jo lo que més voldria
és poder veure qualche dia
es seu nom a un carrer.*

Jaume Pou "Dulei"

recull de MESTRE gloses MAGÍ

Aquest record de mestre Magí de Son Dulei seria incomplet sense una selecció de les seves gloses. N'hem manejat un recull -que sens dubte deu ésser una part petitíssima de les que va fer- conservat per la seva família, a part de qualcuna que hem pogut arregar. La majoria d'aquestes gloses corresponen a determinades festivitats i estan dedicades a qualque sant (Sant Antoni, Sant Honorat, Sant Jaume, Sant Isidre) o a la Mare de Déu de la Pau. També n'hi ha d'assumpte familiar: a la professió de monja d'una cunyada seva (unes quantes hi estan dedicades), a unes noces d'uns familiars, als "quintos", etc. Així mateix n'hi ha -no tantes com voldríem- que glosen fets anecdòtics, tractant-los amb ironia i humor.

Fer una triadella no ha estat fàcil, entre altres motius perquè l'espai de què disposam és molt limitat. Per això hem hagut d'eliminar una llarga codolada "Testament des porc", que ens hagués agradat oferir-vos. Ens hem decantat sobretot per composicions curtes a fi que la selecció pogués ésser més variada. De totes formes, no descartam que en números successius de la revista vos presentem altres gloses de mestre Magí.

No podem, tampoc, entrar en l'anàlisi dels recursos que utilitza ni dels versos i estrofes preferides. En general, són les típiques dels glosadors, si bé a vegades es manifesten les seves lectures i s'aparta del repertori d'aquests poetes populars, sense instrucció literària.

Víctor Mulet

A SANT ANTONI ABAD. Any 1957.

Oh gloriós Sant Antoni,
ja torn ésser per aquí,
que l'any passat vaig venir
hi ha més d'un testimoni.

Vaig venir a fer-vos esquera
si el "gordo" havia fallat
i no havia arribat
sa neu de la Candelera.

Tot això deixem-ho anar,
tot lo que ha estat sia estat;
un assumpte interessat
vos volia consultar.

Sant Antoni gloriós,
allà per Alexandria
quan el dimoni sortia,
com vos defensàveu Vós?

I després per la Tebaida,
que vos envestia igual;
però ara hi ha més mal,
ja envesteix aquí a Algaida.

Ja fa tres pics que m'encalça,
però no m'ha embolicat
perquè sempre m'he salvat,
per sort, per sa porta falsa.

I sa darrera vegada,
quan me creia estar salvat,
el vaig veure de costat
i venia a la desbandada.

I me va dir: Ah, bergant,
pareix que ja no m'esperes.
vârem fer unes carreres,
ell darrera i jo davant.

Deia: -No t'escaparàs,
avui te treuré sa tripa.
Jo li vaig tirar sa pipa
i li vaig esclatar es nas.

Aquí ell s'atolondrà,
quan ve sa sang que rajava,
i jo per envant tiranyava,
ell me vaig tornar a salvar.

I ara no l'he tornat veure
ni he preguntat per ell;
el dimoni és un bordell,
no l'enyor, em podeu creure.

Ara trob convenient
una bona beneïda
per salvar-me aquesta vida,
que de recanvi no en tenc.

Vos ho deman ben formal,
que m'heu de beneir bé;
res d'això de salpasser,
el que menos, mig poal.

No ve a un tassó de brou,
no farà falta per beure;
l'any qui ve vos vendré a veure
si enguany no tenc res de nou.

Ara vos vaig a contar
un fet que va succeir
a un homo gran fredí
quan se n'anava a colgar.

Voltant per s'estació
molta cassalla bevia,
devers sa pescateria
va pegar en aquell cantó.

Va dir: Si jo comandàs,
que fos s'alcalde o es gutsir,
d'aquí demà dematí
tot això estaria abaix.

Va partir molt enfadat
quan ve sa creu i es pou;
per 'turar-se va dir: Ou!
Gràcies a Déu que he 'ribat.

I va tirar per obrir,
per sa clau agafa un puro
i el 'guéssiu vist an es curro,
més d'una hora va punyir.

En aquell moment passà
un de pes carrer des Sol;
li va dir: Què fas, betzol?
-Duc clau i no puc entrar.

Ves si em treus de s'apuro,
meam tu si obriràs.
-Dona'm sa clau, va dir. -Jas!
-Què me dónes? És un puro.

-Tu que em vols fer sa traveta?
Te dón sa clau. -Què vol dir?
És un puro! Valtaquí,
que no té dents ni maneta.

Va dar una registrada
butxaques i butxacons.
No hi va ser. -Pos messions
que sa clau l'hauré fumada.

Per acabar en quatre mots
jo vos daré sant i senya:
És l'amo Pedro d'Aubanya,
de llinatge Cantallops.

POESIES A SANT HONORAT, PATRÓ D'ALGAIDA, I DESPEDIDA DE CONCEJAL. Any 1949.

Magnífic Ajuntament
i demés autoritats,
aquesta festivitats
vos felicit de present.
Es nostro patró excel·lent,
gloriós Sant Honorat,
molts d'anys pugui ser honrat
amb salut a bastament.
Ara vos fas avinent
que es servici l'he acabat,
prest seré llecenciat
i estaria molt content
que es qui me sigui suplent
obri amb coneixement,
que no hi ha com sa bondat.

Si tenc ningú agraviat
voldria ser perdonat,
que si acàs he faltat
he faltat per innocent,
perquè jo directament
a ningú vui fer maldat;
que direu que m'he alabat,
entre jo i es veïnat
es dos farem compliment.

Sant Honorat gloriós,
donau-mos anyada plena,
de lo bo dau-mos balquena
i de lo dolent 'llunyau-mos.
Noltros confiam en Vós,
que Vós per noltros feis ronda
amb una voluntat fonda
demanam salut i pa,
que en haver-hi que menjar
es bestiar sol fer bonda.

De lo que ha dit no voldria
deixar ningú agraviat;
si més bé no he quedat
no és falta de voluntat,
he fet tot lo que sabia.

CANÇONS DE GUASA

Dia 12 de setembre
dins un cafè se va fer
un tracte, que jo el tendré
a dins sa mollera sempre.

Es pollastres eren tres,
una polla s'hi mesclà,
los volia convidar
i no li va ser permès.

Un li diuen en Llompart
i s'altre es pontdinquer
i s'altre es seu nom el sé,
però de dir-lo me'n guard.

I la senyora Pindorra
vestia calçonets curts;
ells pareixien tres purs
que havien venguts d'Andorra.

Parlaren d'anar a caçar,
ella va dir que hi 'niria,
i elegiren es dia
prompte: l'on passat demà.

A SANT ANTONI. Any 1947.

Jo vos vui manifestar
lo que tenc dins sa mollera:
una idea falaguera
i la vos vui consultar.
Crec que no hi ha per dubtar,
Sant Antoni valent era,
seguint sa llei vertadera
el dimoni va burlar.
Si ara pogués tapar
de l'infern sa lloriguera
sense deixar retxillera
ni puesto per exhalar
s'hauria d'asfixiar
per mor de sa foquetera
i així, d'aquesta manera,
al cel hauríem d'anar.

Varen fer s'expedient,
extengueren sa demanda,
prepararen sa vianda
per no quedar malament.

Anaren an es vedat,
ella no s'hi presentà;
es senyors varen pensar:
hi haurà hagut novetat.

Partiren amb mala idea
amb un cotxo a cercar-la
i no pogueren dur-la
perquè estava amb diarrea.

Vos ha de recordar sempre
si amb dones tornau tractar
que vos heu d'assegurar
que se trobin bé des ventre.

Per acabar sa desena,
a voltros vos ha passat
com un que està constipat
i el fan jeure a sa serena.

ASSUMPTE DE GALLS

Es gall des garriguer canta
ses hores tota sa nit,
es de Son Matgina ha dit:
"Jo les cantaré amb so sol".
Respon es de Son Pujol:
"I jo que t'ajudaré
perquè es de ca s'Estender
va contrari an es govern,
i es d'en Pep de Liern
sempre pica ses galines
i l'amo, que diu mentides,
per això 'nirà a l'infern.

El sen Pirris que vivia
a fi des segle passat,
homo molt agosarat
i amb sos bous poca mania;
tothom enveja tenia
i volien prendre mostra;
en Tito vengué aposta
per tastar-li s'aigordent
i que li donàs auguent
per reblanir-li sa closca.

noticiari de l'o.c.b.

La xerrada damunt "Ceràmica Popular" a càrrec de Rafel Antich "Xaremec" va esser molt interessant. Hi va haver una bona assistència de gent, gran part jovenets de ses escoles amb el seu professor.

Estam contents que una activitat nostra pugui esser aprofitada per desenvolupar un tema d'estudi. D'altra banda, és llàstima que no vos puguem oferir una foto d'en Rafel envoltat de peces de ceràmica, o passant entre elles sense tombar-ne cap.

Les darreres excursions al Puig de N'Alí i al Castell del Rei varen ser totalment contraposades. A la primera ens va caure una nevada impressionant; i al Castell un sol de justícia, però, això sí, ens ho passàrem molt bé a totes dues.

Vos oferim una fotografia del grup amagats davall una gran roca al cim de N'Alí.

ACTIVITATS DEL MES DE MARÇ

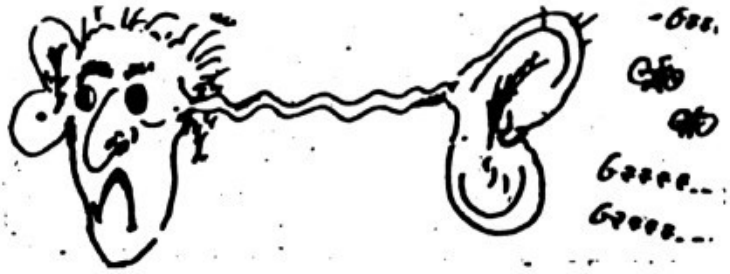
Dia 16 es farà una excursió a "Sa Gubia", devora Bunyola. És molt fàcil, inclús per aquells que no estan acostumats a caminar, ja que només té uns 600 o 650 m. d'altària. Si vos animeu, podeu apuntar-vos abans de dia 14 a Catalina Martorell (665261) o a Antònia Ma. Mulet (462535).

Per devers dia 19 (la data no és segura) hi ha previst fer una visita a l'observatori astronòmic de Sencelles, per veure el cometa Halley.

Tots els interessats posau-vos en contacte amb algun membre de la junta directiva abans de dia 16. Només hi ha un inconvenient i és l'hora de sortida d'Algaida, que ha d'esser a les 5 o 5'30 de la matinada per tal de veure el Halley abans de sortir el sol (és la millor hora segons els entesos). Animeu-vos que pot esser interessant.

Dia 1 d'abril (dia d'anar a la Pau) es passarà un audiovisual del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Serà al Local de l'Obra a les 9'30 del vespre.

m'han dit que diuen

Sa festa d'enguany d'En Cames Tortes va sorprendre a molts que no esperaven que es tornàs a celebrar per ara. Confirma lo que deia un per Sant Honorat: es pipers estan en uns moments eufòrics, que voldríem durassin molt de temps. Es judici d'En Cames Tortes se va sentir perfectament, i sa gent s'ho va passar bé. Llàstima que Algaida sigui un poble fred per aquestes festes (enguany sa temperatura ho era, també, ben freda) i a penes hi hagués gent gran desfressada. Resumint es comentaris que sentírem per damunt Plaça, direm que és bo que sa festa no s'hagi perduda, però hi hauria de participar molta més gent, amb desfressos i compar-ses que animassin es poble. Ah!, i que no falti sa nostra banda de música per cantar "En Cames Tortes Tortes se va morir, ai, ai, ai, ai, de mi..."

Els qui s'estan fent imprescindibles en totes aquestes festes són els de l'Orquestrina. Possiblement sa gent no aprecii tot es seu mèrit perquè són al.lots des mateix poble, però s'estan superant de cada dia, i sa gent disfruta de ballar amb ells.

Es mes passat no en parlàrem, però sentírem molts de comentaris de sopars. Suposàvem que era per allò des darrers dies, i que sa gent volia començar sa quaresma ben plens de panxa i enfrontar-se millor als dejunis. Però no, ha començat sa quaresma i la cosa és com si hagués reprès força, sa gent sembla com si sopàs més que pels darrers dies.

I ara que s'ha posat de moda fer sopars de "quintos" i "quintes" plegats... N'hem sentit parlar ja d'un bon grapat, de sa gent que va néixer es mateix any. Un problema que sembla haver sorgit amb aquesta modalitat és que qualcú ha proposat de fer-los amb els respectius "marits" i "mullers", però al final sembla que s'ha imposat el bon criteri, i que només hi acudeixen els nascuts el mateix any.

Mos digueren que en es sopar des caçadors hi havia una gentada. N'hi hagué que ja comentaren, sa nit des sopar, a veure si a s'Assemblea hi aniria tanta gent. Per curiositat ho demanàrem a un que hi anà, i mos digué que hi havia catorze socis, a més de set o vuit directius. No era cap multitud, com podeu veure. Per cert, aquest mos digué que no sé quin problema hi va haver amb ses claus des teatre; menos mal que hi havia un fuster o dos, i ho solucionaren. Me pareix que per fer sa pròxima assemblea no les aniran a cercar a ses claus...

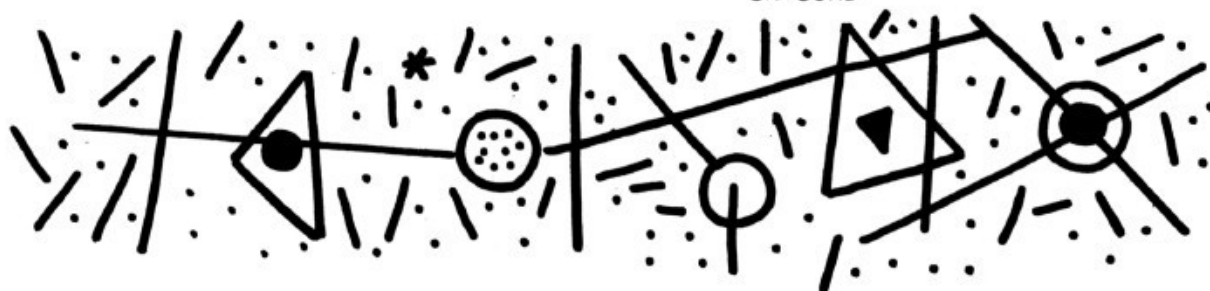
Ara tornen a dur trui es caçadors, amb això de dimitir es de sa Junta i convocar noves eleccions per President. Ja veurem com acaba això, però esperem que bé.

A vegades sa gent de l'Obra Cultural, que són els qui organitzen més actes d'aquest tipus, duen gent de fora per donar xerrades o conferències, i resulta que s'altre divendres En Rafel "Xaremec" va donar una lliçó magistral sobre ceràmica popular que va agradar molt als assistents, aconseguint un grau d'interés ben alt, i un col.loqui ben animat. Per cert, volem fer constar sa satisfacció dels organitzadors per s'assistència d'un grup d'al.lots de ses Escoles a sa xerrada. Comentaven, al final, que aquesta és sa millor manera d'acostar-los a sa cultura popular.

I voldriem acabar amb un tema més seriós: la inseguretat que hi torna haver al nostre poble. Tant dins el poble com a foravila, hi ha tornat a haver una sèrie de robatoris que són preocupants i fan que sa gent estigui intranquil·la. Per Pina també han fet llarg; hi ha qualque caseta que ha estat visitada pels lladres un parell de vegades en qüestió de pocs mesos, i és el que diuen: sembla com si engreixassis ses porcelles o es xots pels altres. Serà qüestió de donar part a ses autoritats en veure qualcú sospitós.

Mos ha costat una mica, però ho hem aconseguit: no hem parlat gens de s'Ajuntament ni de res relacionat amb ell. Ni Normes Subsidiàries, ni problemes d'edificacions o d'obres il·legals, ni obres socials, ni ambulàncies... No és que no hi hagi res que dir, però... ja en parlarem el mes qui ve.

UN SORD

els lectors escriuen

Sr. Director de la revista ES SAIG:

Li agraiem que publiqui el següent comunicat dirigit a l'opinió pública d'Algaida. Salutacions cordials.

Els sotasignants, membres algaidins de les entitats més avall mencionades, convençuts que l'Estat espanyol ha d'abandonar l'OTAN, ja que la nostra pertinença a la mateixa suposa: un agreujament de la carrera armamentística i de la confrontació entre els blocs militars; la pèrdua de la nostra neutralitat i de la nostra sobirania; un increment de les despeses militars; un perill molt major de veure'ns involucrats en conflictes bèl·lics i, en definitiva, una major inseguretat del nostre Estat davant d'un món enfrontat en blocs militars.

Per tot això, avui ens constituïm en la PLATAFORMA CÍVICA D'ALGAIDA PER LA SORTIDA DE L'ESTAT ESPANYOL DE L'OTAN.

L'esmentat acord suposa el compromís de les entitats firmants de dur a terme una campanya unitària, oberta a tot tipus de formacions polítiques, socials, culturals, sindicals, persones a títol individual, etc. amb una àmplia estructura arreu de tota Mallorca, descentralitzada i àgil que pugui dur endavant les tasques d'una intensa campanya que sota l'eslògan "GUANYEM MALLORCA PER LA PAU: SORTIR DE L'OTAN" compleixi l'objectiu de guanyar el NO a l'OTAN a Algaida i a tota l'illa de Mallorca.

Algaida, 22 de febrer de 1986.

Entitats firmants: Grup d'Ornitologia Balear (GOB), Comissions Obreres, Partit Socialista de Mallorca (PSM), Partit Comunista de les Illes Balears (PCIB), Justícia i Pau, Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament (STEI), Moguda Universitària anti-OTAN, Associació Marginats La Sapiència, Unió de Pagesos de Mallorca.

QUAN LA GENT DEL POBLE DIGUÉ NO AL REI

Per si mai no ho havia dit, heu de pensar i creure que el nostre estimat País també tenia un exèrcit. No és que fos molt importantt -abans, molt abans, segons conten les velles cròniques, sí que tengué prou força-, però 'així mateix se donava a conèixer dins la vida normal d'aquella gent: havien de pagar les seves despeses, els seus fills hi anaven a servir uns anys (molts ja no tornaven igual), els he veien per la tele o en famoses desfilades i sempre escoltaven que era un honor servir-lo i que era molt necessari per defensar-se. Si qualcú gosava demanar "de qui?", sempre li deien: "De qualsevol!"

Però, en aquests temps que correm, ja no bastava tenir un bon exèrcit. Així ho deien: hem d'augmentar la nostra defensa, hem d'estar aliats amb els veïns per esser, entre tots, més forts; no podem esser manco que els altres, hem de poder més que els enemics que poden atacar, hem d'estar ben preparats per a defensar-nos.

Res, que havíem de fer, entre tots, un exèrcit com tocava. Amb armes cada vegada més bones (per a matar), amb tècniques més perfeccionades (per derrotar), amb investigacions més avançades (per no quedar mai darrera). Així, sempre, tendríem la millor defensa i mai podríem perdre.

Així ho deien tots els mercaders de la mort: uns perquè volien tenir a les seves mans les millors armes, altres perquè els he fabricaven, aquells perquè si la gent té por creurà més. Fet i fet, un negoci rodó.

I tan rodó per aquell altre Rei de mar enfora que tenia així uns exèrcits que aturarien els cops que mai li arribarien. Ell sí que hi estava ben defensar. Amb tants de petits països que li ajudaven es podria trobar ben segur. Les primeres i les segones bombes anirien allà (és a dir, per aquí). Res, una bona defensa i un bon negoci (clar, perquè era sobretot a les seves fàbriques i laboratoris on compraven les armes per defensar-se -o defensar-lo?- aquells seus petits aliats).

Però hi hagué un petit problema. El nostre Rei, quan era jove i encara tenia grams d'il·lusió al seu cap-, havia promès que demanaria a la gent si hi estava d'acord. Ell, ara ja sí, perquè havia canviat, sí que hi estava d'acord. No sabem si convençut de cor o obligat pel pes de les feixugues qüestions d'Estat.

- Si jo hi estic d'acord, la gent que em va aclamar també hi estarà.

Quin esglai se'n dugué quan sortí al carrer i començà a demanar-ho. Ja podia fer la més bona cara o dir les més diplomàtiques paraules, uns i altres anaven dient NO :

- * Que de res serveix matar si sempre hi ha qualcú que et pot matar.
- * Que ja estava bé de tenir por.
- * Que volem viure i dormir en pau, sabent que l'endemà no ens despertarà Sant Pere.
- * Que això és un mai acabar, que sempre haurem de gastar més i més.
- * Que els doblers que van cap a una part no poden anar a altra.
- * Que encara no tenim l'assistència sanitària com pertoca, ni unes cases dignes per a la gent que no en té, ni escoles o universitat, que si els carrers i l'aigua, i els camins i carreteres, què feim amb un bon exèrcit i els joves sense feina...
- * Que així tothom ha de fer el mateix i mai ens arribarem a entendre. Sempre a la defensiva o atacant. I vengui tots els països compra que te compra armes, fent el joc als qui, de fet, comanden.
- * Que NO, que NO i que NO !

El Rei no se'n podia avenir. Aquell Poble refuava les millores que li oferia. Ell que ho havia tan bé estudiat i que ho feia pel seu interès.

Desesperat, quan ja no sabia on girar-se per trobar llum, gosà demanar :

- Però, per què no protestau contra les velles armes que també maten? Per

què no em deia res quan ja gastam tant en un exèrcit? Per què no sortiu al carrer si tot això també vos fa por i no vos deixa viure en pau?

I heu de pensar i creure que aquella gent sols digué una paraula al nostre angoiat Rei :

- Perquè mai no ens ho heu demanat. Però, al fons de tot això, deim que NO a TOTES LES ARMES !!!

Antoni Garau Garau

PARAULES QUE ENS AMAGUEN D'UNA ESGLÉSIA DESCONEGUDA

"El nostre món ofereix una demostració tan ampla d'excessiu interès egoista en el context de grups polítics, ideològics i econòmics contraposats. Presos en la mordassa d'aquests sistemes els caps i els diversos grups són portats a perseguir els seus objectius particulars i les seves ambicions de poder, d'avanç i de riquesa, sense prendre prou en consideració la necessitat i el deure de la solidaritat i la cooperació internacional a benefici del bé comú de tots els pobles que formen la família humana", Joan Pau II.

"En aquesta situació s'han format i es mantenen blocs que divideixen i oposen entre ells pobles, grups i individus, tot fent precària la pau i alçant greus obstacles al desenvolupament. Les posicions s'endureixen, i el desig excessiu de mantenir el propi profit i d'augmentar la pròpia part esdevé sovint l'efectiva raó prevalent per a l'acció. Això condueix a l'explotació dels altres, alhora que es desenvolupa l'espiral cap a una polarització que es nodreix dels fruits de l'interès egoista i de la creixent desconfiança en els altres. En una situació semblant, és el petit i el feble, el pobre i el qui no té veu qui hi sofreix més" Joan Pau II

"Les armes són tan potents en la seva capacitat destructiva i les estratègies nuclears són tan amples i extenses en els seus plans, que la imaginació popular sovint queda paralitzada per la por. Aquesta por no és infonamentada." Joan Pau II

"El creixent mercat de les armes causa resultats desastrosos", Joa Pau II

"Entre els països que formen el 'bloc Nord' i els del 'bloc Sud' existeix un abisme social i econòmic que separa els rics dels pobres", Joan Pau II

"En l'organització de l'OTAN, per una banda, i en la del Pacte de Varsòvia per un altre, s'amaga l'enfrontament de les dues grans potències: els Estats Units d'Amèrica i la Unió Soviètica, però remarcant que el possible escenari del conflicte latent no és el territori de cap d'elles, sinó Europa, d'una manera i per una banda, i països d'Amèrica Central i Asia, per altra banda i d'una manera més terrible i sagnant" Bisbe Osés, d'Osca

"Són ingents els recursos econòmics que es dediquen a aquesta macabra competició, la qual cosa provoca escàndol davant els milions de ser humans que avui en el món s'estan morint de fam, davant l'endeutament total de tants països subdesenvolupats, cada dia més pobres, i davant l'atur massiu existent en altres països que també fabriquen armes, entre els quals es compta Espanya." Bisbe Osés, Osca.

"Es un engany lamentable pensar que la nostra seguretat davant d'aquest eventual conflicte bèl·lic s'assegura en augmentar els armaments que s'acumulen en el país, perquè precisament aquesta fabulosa cursa armamentística posa en perill més gran la pau i, així, creix l'amenaça de la previsible destrucció." Osés

"Tota aquesta espiral d'armes és anormal, i la cosa normal, humana, ètica, allò que ha de ser la nostra tasca és l'educació per la pau", Osés

"SI al comerç d'aliments, de valors culturals, d'equipaments i de tècniques de desenvolupament, per al bé de tots els pobles." Bisbe Osés.

ELS AL.LOTS DE SES ESCOLES

Grup de nins i nines de sisè curs amb el seu mestre Gabriel Vich.

Aquest grup és el setè. La mestra és Elvira Nadal.

(Aquestes, i totes les fotografies que hem publicat de ses Escoles, són d'en Joan Balaguer)

II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

En el número anterior de la revista vos informàvem que el dia 2 de febrer tingué lloc a Manacor l'acte de constitució del Consell d'Entitats Promotores del Congrés, durant el qual es realitzaren diversos parlaments, entre ells el de Josep Maria Llompart, escriptor i ex-President de l'Obra Cultural Balear. De la seva intervenció, n'hem seleccionat els paràrrafs que hem cregut més interessants:

"...Una persona pot deseixir-se del seu país, desentendre's de la cultura que li és pròpia; però mentres conservi la llengua originària com a part de si mateixa i del seu viure quotidià, conservarà la seva identitat... I si això és així en l'individu, igual podem dir de les col·lectivitats humanes, dels pobles i de les nacions. La cultura peculiar d'un país pot esser atacada i erosionada fins a convertir-se en una ruïna; però mentres romanguí en el seu lloc aqueixa clau de volta que és l'idioma, tota reconstrucció, tota recuperació és possible..."

"...¿Com hem d'anomenar aquests països nostres, aquesta comunitat efectiva d'història, de llengua i de cultura? ¿Els hem de dir, significant la pluralitat dins l'unitat, "Països Catalans"?... Sembla que aquesta expressió no agrada gaire a segons qui, i fins i tot algun apassionat ha arribat a proclamar que els Països Catalans són anticonstitucionals. És clar que, posats en aquest nivell, també podríem acusar d'inconstitucionalitat qualsevol realitat objectiva, com per exemple la lluna, el riu Ebre o el solstici d'hivern..."

"...El nostre país, aquests països nostres que no sabem com anomenar, han patit de fa segles tota casta de manobres repressives de la llengua pròpia. Des de l'inefable càstig de l'anell, vigent encara a les nostres escoles no fa tant de temps com això és ara, fins a les actuals temptatives -divideix i venceràs- de fragmentar la llengua catalana en tres idiomes diferents i independents. Cosa que, sigui dit de passada, sí que és clarament anticonstitucional, perquè tractar d'esmicolar una llengua

és una ben curiosa forma de donar compliment al precepte de la Constitució que mana respectar-la i fer-la objecte d'especial protecció..."

"...¿A Mallorca, a les darreries del segle XX, vivim en la nostra llengua? Hauríem de tenir prou coratge per contestar que cada dia menys, que ens trobam en la fase aguda d'un procés accelerat de substitució lingüística i que, si no hi posam tots plegats un remei urgent i eficaç, aquest procés pot esdevenir un fet consumat dins el segle XXI..."

"...¿Com podem deturar i invertir el procés de substitució lingüística?..."

"Per tal d'aconseguir aquest estadi absolut de normalització és imprescindible:

- Una presència constant i integral en els centres d'ensenyament...

- Una presència constant i creixent del català en els mitjans de comunicació; premsa, ràdio, televisió, cinema, espectacles...

- Una presència constant i exemplar del català en els actes de l'administració pública...

- Una presència constant i absoluta del català en el carrer, en els rètols oficials i particulars, en els anuncis, en els cartells, en les indicacions i avisos. No hem de tenir por de ser radicals en aquest aspecte ni de cometre cap descortesia envers els qui no pertanyen a la nostra comunitat lingüística. Ben al contrari, és una greu ofensa als castellanoparlants suposar-los incapaços d'entendre que "port" vol dir "puerto"... i que "centre ciutat" vol dir "centro ciudad". Desenganyem-nos, de beneits no en tenen cap pèl.

- I finalment i òbviament, una presència constant i exclusiva del català en les relacions familiars i humanes en general, erradicant d'una vegada i per sempre aquell complex d'inferioritat lingüística que ha empès molts de mallorquins a abandonar en aquesta casta de relacions el seu idioma propi, convertint-se així en una pàl·lida, penosa i a vegades grotesca imitació d'ells mateixos..."

COLESTEROL (1)

Anam a parlar del colesterol, un tema que interessa i preocupa a molta de gent. Però com que resulta impossible parlar en una sola vegada de tots els aspectes que amb ell estan relacionats, el comentarem en aquest i en números successius de la revista.

En primer lloc, hem de tenir en compte que el metabolisme del colesterol és de dues classes: exogen i endogen. Diàriament, en el tub digestiu s'absorbeix colesterol que s'anomena exogen. Però, a més, es forma una gran quantitat de colesterol endogen a les cèl·lules. Pràcticament tot el colesterol endogen, que circula associat a lipoproteïnes, és fabricat pel fetge; si bé sembla probable que també altres cèl·lules i teixits el formin.

Enumerarem els factors que modifiquen la concentració de colesterol en el plasma, augmentant-lo o disminuint-lo.

1) Un augment de la quantitat de colesterol ingerit cada dia eleva la seva concentració en el plasma. Ara bé, existeix una regulació intrínseca per retroalimentació i, quan s'ingereix molt de colesterol, el fetge compensa aquest augment de colesterol absorbit disminuint la fabricació del que hem anomenat endogen. I així, la concentració positiva del colesterol no sol pujar de +15%. Però, en cas d'absorbir quantitats excessives, aquesta concentració pot arribar a un 30%.

2) Una dieta rica en greixos saturats pot fer pujar un 15-25% el colesterol de la sang; això probablement es deu a que s'elaboren més àcids grassos en el fetge, i aquest fet allibera en les cèl·lules hepàtiques una major quantitat d'acetil coenzima A, a expenses del qual es fabrica el colesterol. És per això que quan interessa reduir el colesterol

sanguini és tan important disminuir els àcids grassos saturats en l'alimentació.

3) Quan s'ingereixen àcids grassos no saturats baixa un poc la concentració de colesterol a la sang.

4) La manca d'hormona tiroidea eleva el colesterol sanguini, i l'hipertiroidisme el baixa. (És degut a un augment del metabolisme lípid de la tiroxina, aminoàcid que precisament s'utilitza en medicina per disminuir la taxa de colesterol).

5) El colesterol de la sang puja molt en casos de diabetis sacarina.

6) Les hormones sexuals femenines (estrògenes) baixen el colesterol. En canvi les masculines (andrògenes) l'augmenten.

7) Les malalties renals, en les quals hi ha retenció per part del ronyó, produeixen una elevació del colesterol i lípids (triglicèrids i fosfoglicèrids).

El colesterol s'utilitza sobretot per formar àcid còlic en el fetge. El 80% del colesterol absorbit del tub digestiu acaba convertint-se en àcid còlic; aquest es combina amb altres substàncies per donar origen a les sals biliars, que faciliten la digestió i l'absorció dels greixos.

Una petita quantitat és utilitzada per les glàndules suprarenals per formar hormones cortico-suprarenals; els ovaris l'empren per produir progesterones, i els testicles se'n serveixen per formar estrògenes. A la capa còrnia de la pell s'hi precipita gran quantitat de colesterol, que impedeix l'absorció de cossos hidrosolubles a través de la pell.

Alexandre Pizà

PASSATEMPS

PROBLEMA MATEMATIC

Hi havia una família formada pels padrins, un matrimoni i un fill; entre tots sumaven dos-cents cinquanta anys i entre tots els membres hi havia una diferència de vint anys de l'un a l'altre. Quants anys tenia cada un?

Solució: El fill, deu anys; la mare, trenta anys; el pare, cinquanta; la padrina, setanta; i el padrí, noranta.

Fuga de vocals:

CR.C Q.. N'H. H. M.S D. D.S
D.S Q.. S. D...N P.NS.R
Q.. .N P.BR. S.NS. M.NJ.R
.X. M.T..X P.T C.MP.R
P.R. J. H. TR.B M.LT D.BT.S

C.RR.D.R. S... LL.BR.T.,
P.R .N C.M. .T.R.NY.T;
S. J. .R. .N C. .C.SS.T
.MB Q..TR. B.TS . .N LL.DR
J. .S H..R.. .G.F.D.T.

Solució a la passada fuga de vocals:

Algaida solleriquetja
perquè tots són glosadors;
i l'amo de Son Vistós
dalt d'un cavall se passetja.

Jo ja tenc es paner mig
de mores i olivons
a sa vorera dets oms
baix des Puig de Castellitx.

G G U B I A A M B
C A P A R A A G O
L R L L E T R A M
S L A Z I B R A F
I O N G A U E N E
S P A N A D S I I
G A C U A N O R O
B E G T O B I R U
E R I A C S E A I
C A R A G O L B S

Sopa de lletres

Localitzau el nom d'onze instruments propis dels fusters. Les lletres que sobren vos donaran un refrany que és un consell. Com a bons algaidins, seguiu-lo.

Solució a la passada sopa de lletres.
El refrany diu: "De sa desgràcia de Judes, Sant Macià en tengué ventura".

BERENARS:

MARÇ

61 - 1

Dejun lo que està manat
i fa sa Quaresma rara,
de només beure aigua clara
i menjar res ensucrat.

62 - 2

La gent s'ha aixecat gran dia,
jo m'he aixecat dematí
i he berenat bevent vi
que li diuen malvasia.

63 - 3

Es metge m'ha receptat
que mengi un poc de segó:
perquè sigui molt millor
amb un flanjo l'he mesclat.

64 - 4

Per berenar he aglapit
un bocí de sobrassada
i p'es pa me l'he escampada
perquè era un poquet rostit.

65 - 5

Estic com a despistat,
no sé lo que em passarà,
no he anat a berenar
perquè jo no hi he pensat.

66 - 6

D'espàrecs que puc trobar
per dins ses esparagueres
des pleters i ses voreres
fas truites per berenar.

67 - 7

D'Andratx m'han duit greixonera
d'ous batuts, llet i ensaïmada.
N'he menjat una taiada
i he berenat de primera.

68 - 8

Sa greixonera andritxola
que m'han tret per berenar
no s'ha de companatjar:
s'ha de menjar tota sola.

69 - 9

Avui he fet un panxó
de nesples, dàtils i anous,
mil coses de sucre i ous,
confits d'ametla i torró.

70 - 10

Bessó d'ametla torrat
i figa rotja fornera
amb caçalla per darrera:
d'això jo he berenat.

71 - 11

Avui, en bon dematí,
per berenar he tengut
un vermell d'ou ben batut
dins un bon tassó de vi.

72 - 12

Sa Quaresma en governar
no vol carn ni sobrassada;
només peix, ous, arengada,
formatge i bacallà.

73 - 13

Avui sí que he berenat
assegut i de primera
perquè m'han dat greixonera
que era feta de brossat.

74 - 14

Pa amb oli fregat amb all
ha estat es meu berenar
i molta de gent i haurà
que no n'haurà menjat mai.

75 - 15

Formatge sense curar,
pa i tres pomes torrades
ha estat en quatre grapades
avui tot es berenar.

76 - 16

Jo he berenat d'un tord
i quatre olives pansides
que estaven ben amanides
d'oli, sal i pebre bord.

77 - 17

Sobrassada ben torrada
mesclada amb un poc d'arrop
és una menja que trob
que a molta de gent li agrada.

78 - 18

Pren per berenar, si pots,
avui amb dos quenrs d'agllans,
que siguin dolços i sans,
figues seques bordissots.

79 - 19

M'han dit: "Des llit no te mous",
perquè febreta tenia,
i per passar tot lo dia
només m'han duit brou amb ous.

80 - 20

Ahir vespre bajocada
me donaren per sopar
i avui per berenar
n'he tenguda altra vegada.

81 - 21

M'han donat coca tapada
però feta amb gran finura
amb carn, pèsols i verdura
que pareixia panada.

82 - 22

D'aquells bessons ofegats
amb xulla i camaiot
que feien quan era al.lot,
m'hen menjaria dos plats.

83 - 23

Pa amb oli i una arengada
que he fet miques dins un plat,
pebre vermell empotat
i tomàtiga torrada.

84 - 24

Millor no me pot anar:
un pa blanc que m'han donat
que en vi dolç, sucre i brossat
tenc per fer un bon berenar.

85 - 25

Sa panxa em feia renou
dematí quan m'he aixecat,
per això he berenat
d'una escudella de brou.

86 - 26

Avui com que és un divendres
d'aquells que els han de servir,
ha estat es meu berenar
una truita amb faves tendres.

87 - 27

Avui dematí m'han tret
per jo poder berenar
qualque cosa per mullar
dins un poc de cafè amb llet.

88 - 28

Si he volgut berenar
d'olives amb ensaïmada;
d'ensaïmada i sobrassada,
quina diferència hi ha?

89 - 29

Una truiteta espanyola
m'han donat per berenar
i m'he hagut de contentar
perquè era ben tota sola.

90 - 30

Quan era al.lot, un pagès
una panada em donava,
quan mumare la tallava
n'hi havia prou per tres.

91 - 31

He menjat dues panades
però d'allò petitó,
quasi no paga dir-ho,
no arriba a tres bocinades.

ANTONI POU

Què és el Consell Insular

És un element fonamental de l'autonomia. El Govern, l'administració i la representació de Mallorca corresponen al Consell Insular de Mallorca.

Té la facultat d'assumir dins l'àmbit territorial aquelles competències que vagi rebent la Comunitat Autònoma.

Formen el Consell Insular de Mallorca, els trenta Diputats elegits per al Parlament a l'illa de Mallorca.

A més, actua com a Administració Local amb competències pròpies. Acompleix una ampla tasca assistencial a través dels centres propis que són: l'Hospital General, l'Hospital Psiquiàtric, la Llar de la Joventut, la Llar de la Infància, la Llar dels Ancians i el patronat Verge de la Salut.

Realitza accions en els camps següents: Ordenació de Biblioteques i arxius, tant propis com d'altres organismes.

Fomenta el coneixement i la difusió del folklore.

Impulsa el coneixement i l'ús, en tots els àmbits, de la nostra llengua.

Ajuda tot tipus de publicacions culturals.

Des del Teatre Principal, centre que depèn del Consell Insular de Mallorca, du a terme la seva política cultural.

Elabora anualment el Pla d'Esports amb l'objectiu de crear una infraestructura esportiva a tots els pobles.

Segueix una política que fomenta tant la pràctica com l'aprenentatge de l'esport.

Emet informes relatius a l'ordenació del territori i a l'urbanisme.

Elabora el Pla d'obres i serveis que permetrà dotar els pobles d'infraestructura bàsica.

Manté la xarxa viària pròpia.

Ha creat i manté en col·laboració amb els municipis, el servei d'extinció d'incendis.

Impulsa la indústria i el comerç.

Dóna suport a totes les activitats promocionals del turisme.

Realitza accions de millora de la ramaderia i de l'agricultura.

Consell Insular

de Mallorca

c/ Palau Reial, 1

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Rosa Sastre Sastre. Va morir a Pina dia 11 de febrer als 71 anys.

Magdalena Barceló Cabrer. Va morir dia 16 de febrer als 92 anys.

Bartomeu Salas Capellà. Va morir dia 17 de febrer i tenia 79 anys.

Antoni Vanrell Puig, mort dia 18 de febrer als 29 anys.

Antoni Trobat Llach. Va morir a Sevilla dia 19 de febrer als 53 anys.

Antònia Oliver Vanrell. Va morir dia 22 de febrer als 74 anys.

El mes passat fèiem la xerradeta amb Madò Margalida Maia. Quan la revista estava en premsa, ens va arribar la notícia de la seva mort. Li mancaven 10 dies per complir els cent anys.

Miquel Martorell Juan. Morí dia 23 de febrer a l'edat de 74 anys.

NAIXEMENTS

Antoni Blascos Salleins
Fill d'Antoni i Ma.
Montserrat. Va néixer
dia 4 de febrer.

1 L'OTAN no protegeix la pau:
L'OTAN PREPARA LA GUERRA

6 L'OTAN significa més armaments *L'OTAN SIGNIFICA MÉS IMPOSTS*

2 L'OTAN no és la unitat d'Europa: *L'OTAN DIVIDEIX EUROPA.*

7 L'OTAN és l'enemic del tercer món: *L'OTAN INCREMENTA EL PERILL TERRORISTA*

3 L'OTAN no és la defensa d'Europa: *L'OTAN ÉS UNA EINA DELS ESTATS UNITS.*

8 L'OTAN significa més bases: *L'OTAN SIGNIFICA MÉS PERILL.*

4 L'OTAN no és Europa: *ÉS LA NEGACIÓ D'EUROPA*

9 L'OTAN no protegeix la democràcia: *L'OTAN AMENAÇA LA DEMOCRÀCIA*

5 L'OTAN no protegeix la independència de l'Estat Espanyol: *EL FA UN PROTECTORAT.*

10 L'OTAN no favoreix les illes: *L'OTAN NO CONVÉ A LES ILLES*

MALLORQUINS DIGUEM

NO
A L'OTAN

ESQUERRA NACIONALISTA

PINA

PLUVIÒMETRE: El mes de gener donàrem la quantitat de pluges equivocada, varen ploure 42'8 litres. El mes de febrer han caigut 70'0 litres.

CAÇA: Els caçadors pareix que l'any qui ve volen poder menjar perdius o al manco veure'n, ja que han repoblat i n'han amollades 20 perquè criïn.

NAIXEMENT: Dia 25 de febrer va néixer en Josep Lluís Busquets Ferragut, fill d'Antoni i Maria Antònia. Enhorabona als pares.

DEFUNCIONS: Dia 10 d'aquest mes de febrer va morir Sor Inès Torrens Oliver, monja franciscana, als 52 anys.

Dia 11 del mateix mes de febrer va morir Rosa Sastre Sastre, que tenia 71 anys. En pau descansin.

PINA ALTRE TEMPS

Aquest pas que vos vaig a contar va succeir fa molts d'anys a Pina. Igual hagués pogut passar a qualsevol poble de sa nostra comarca o de ses nostres illes.

Un al.lot de deu o dotze anys, petit però espavilat, de nom Toni, que aparentava menys anys des que tenia, guardava es porcs des seu padrí per sa vorera des camins i fins i tot per sa vorera de sa carretera. Idò, què vos pensau? Se topa amb en Miquel, que guardava un parell de cabres, i ja varen esser partits a jugar: se varen treure es rompes de dins sa butxaca i, aquesta és meva aquesta és teva, s'oblidaren un poc des bestiar; es porcs i cabres, que no s'entenen de jocs i només procuren per sa panxa, se feien per avall, assuquí un ullastre amb olivó assullà una alzina amb quatre aglans, fins que es porcs d'en Toni trobaren un portell sense barrera i per endins cap a sa pastura, amb sa mala sort que hi havia l'amo que guardava un parell d'ovelles a sa tanca de més avall, i amb quatre passes ja va esser an es porcs i pegà crit: Al.lot! En Toni el va sentir i, corrents tot assustat, va anar per retirar es porcs d'allà dedins; però l'amo, agafant es gaiato pes cap de baix -en es cap d'alt hi duia un metre i mig de llendera-, li aferrà un parell de llenderades a tallar pell; a en Toni, que duia es calçons curts, li quedà marcada sa llendera a ses cames. S'al.lot, plorant de ràbia i impotència, -no hi havia motiu per castigar d'aquella manera-, va agafar es porcs i, quan va ser posta de sol, cap a cas padrí, però ben alerta que es padrí se'n donàs compte, que amb so geni que tenia no li aferràs dues clotellades més o que investís a l'amo de sa pastura per haver fet tan llarg; però sí que ho va dir a son pare, que era home més pacífic, i li va saber molt de greu que tocassin un al.lot seu, com és natural, i li va dir que un altre pic estàs més alerta.

Passaren una vintena d'anys. Recordarem aquell refrany que diu: "S'agraviat sempre se recorda". Idò, què vos pensau? En Toni, ja fet un home d'una trentena d'anys, llaurava amb so parell de caseva una tanca que tenien arrendada veïnat de sa de l'amo de ses ovelles; i com que es pastor ja se trobava carregat d'anys, ja no se podia valer tant com quan era més jove. Idò, què me'n direu? Un parell d'ovelles botaren dins on llaurava en Toni, que s'hi acostà i li va dir: Que no vos enrecordau d'aquella vegada que m'aferràreu un parell de llenderades? Idò jo ara podria fer lo mateix. Que no ho heu sentit a dir mai que es revells tornen ullastres? L'amo se va com assustar, però en Toni va seguir: No tengueu por, no seré com vós que abusàreu de sa força. Vos ho repetesc: ES REVELLS TORNEN ULLASTRES

SA MEVA TERRA

=====

Enrevoltada de mar,
sa gent un dialecte xerra
enmig de s'arxipèlag balear,
aquesta és sa meva terra.
Feim sa pau i no sa guerra
per un millor benestar.

Sa capital primera
Palma de Mallorca és;
molta de gent forastera
que de s'illa no sap res,
de llenguatge mig comprès
i diferenta mollera.

De cales pertot n'hi ha
i de grosses i petites
que fan la vora de mar
una miqueta més riques
fent una espècie de piques
i només a mig tancar.

A dins la mar fa endinsades
que són més fortes que acer
i de roques ben pelades
on fa es niu l'au peixeter
i com que allà hi està bé
hi sol estar a bandades.

Des llevant an es ponent
sa serra de tramuntana
que mos atura un poc es vent
perquè s'illa no és plana,
de temperatura sana,
ni massa ferd ni calent.

Baix de sa serra es raiguer,
baix des raiguer sa planada,
a on figuera i ametler
hi estan ben arrelada,
terres de vinya i patata,
de blat i faves també.

Mil.lenàries oliveres,
centenaris garrovers,
dins aquelles sementeres
casi no s'hi fa res més,
també tenim tarongers,
aubercoquers i pomeres.

Des mitjorn fins a se serra
la major part de secà,
per la dreta i per l'esquerra
molta garriga i pinar,
aire puríssim i sa,
aquesta és sa meva terra.

Bernat Coll Sureda

" P L O M E S A M I G U E S "

ELS ESTUDIS SOBRE LA NOSTRA LLENGUA A L'ESTRANGER

Cada vegada són més els mallorquins conscients del fet que la nostra llengua té una història que no podem oblidar i ha estat i és vehicle d'una literatura important, ja des de l'edat mitjana. I llevat dels ignorants i dels obstinats, tothom sap que es tracta d'una llengua romànica -derivada, per tant, del llatí- que en diverses varietats dialectals es parla no solament a les nostres illes Balears i Pitiüses, sinó també al Principat de Catalunya, al departament francès anomenat dels "Pirineus orientals" - l'antic regne de Mallorca-, al País Valencià, a una extensa franja d'Aragó i a la ciutat italiana de l'Alguer, a Sardenya.

Probablement no són tants, però, els qui saben que el català -en la seva forma literària i en les seves variants dialectals- és objecte d'estudi a moltes universitats d'arreu del món. Ja des de molt antic, hi ha hagut una tradició considerable d'estudis lul·lístics. Ramon Llull, una de les figures més suggestives que ha donat Mallorca en totes les èpoques, va viure a França i hi va deixar una bona colla d'amics, i les seves obres i el seu pensament foren vindicats o atacats a tot Europa, no solament a França, a Itàlia o a Alemanya, sinó fins i tot a Rússia, on es conserven manuscrits que mereixen que qualcú s'hi dediqui a fons, segons l'opinió d'Elena Wolff, de l'Acadèmia de les Ciències de Moscou, bona coneixedora de les llengües romàniques, que parla i escriu amb una relativa correcció el català. El lul·lisme modern, d'altra banda, ha tengut grans representants estrangers, alguns molt relacionats amb Mallorca, com R. Pring-Mill, autor d'El microcosmos lul·lià (publicat per l'Editorial Moll), que visqué de petit a la nostra illa, o Anthony Bonner, que hi viu habitualment i és conegut sobretot per la seva dedicació al GOB, el qual col·labora sovint a la revista "Estudios Lulianos" -òrgan de l'Escola Lul·lística Mallorquina, molts "mestres" de la qual són estrangers- i que acaba de publicar als Estats Units dos enormes volums que tradueixen a l'anglès una àmplia selecció de les obres de Ramon Llull.

La Gran Bretanya i Irlanda han tengut des de fa molts d'anys a les seves universitats la llengua i la literatura catalanes com assignatura d'un cert relleu. Conseqüentment, són molts els anglesos que saben llegir i parlar la nostra llengua, que han assistit -juntament amb estudiants de molts altres països- als cursos per a estrangers que organitza des de fa molts anys l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona, i que es dediquen d'una manera o altra a l'estudi de la llengua, la literatura o la cultura dels Països Catalans. N'és una bona mostra l'existència de l'Anglo-Catalan Society, associació que cada any celebra unes quantes sessions i que ha publicat o ha estimulat llibres i articles de revistes ben interessants.

A França, s'ha mantengut sempre el ca-liu dels estudis catalans, en part duits a terme per intel·lectuals procedents del Rosselló, com Josep-Sebastià Pons o Joan Amade. Fou precisament el fill de Joan Amade que, com a prefecte de París, permeté l'obertura d'un Centre d'Estudis Catalans a la Sorbona i parlà en català als sorpresos barcelonins que l'anaven a veure juntament amb autoritats acadèmiques franceses. De fa temps, hi ha el projecte que els francesos que treballen sobre temes catalans s'agrupin en una associació semblant a la britànica.

Aquestes associacions són ja un fet als països germànics (Alemanya, Suïssa i Àustria), on fa uns quants anys va esser fundada l'anomenada Deutsch-katalanische Gesellschaft -impulsada per Til Stegman, entusiasta divulgador de la nostra cultura a Alemanya-, i a Itàlia, on existeix des d'abans una Associazione Italiana di Studi Catalani. Aquestes associacions agrupen historiadors, lingüistes i historiadors de la literatura, que en molts casos han fet i fan contribucions molt notables en el seu camp i formen, a les universitats respectives, noves generacions d'estudiants. Vull subratllar el nom de la Universitat de Basilea, a Suïssa, on Germà Colon ha creat una autèntica escola, d'on han sortit treballs dignes d'esser destacats sobre Ramon Llull i sobre el Llibre del Consolat del Mar, entre molts altres.

També als Estats Units i al Canadà "lanòfils" estan en contacte a través de abunden els estudiosos de la nostra llengua, catalans "trasplantats" o americans o canadencs, els quals s'han agrupat igualment en la North American Catalan Society. Aquesta associació celebra col·loquis multitudinaris cada dos anys, les actes dels quals han estat publicades amb regularitat (n'acaba de sortir el quart volum, a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat).

Tot plegat és un panorama engrescador i digne d'esser més conegut. ¿No és sorprenent que molts estudis sobre el català hagin estat dits a terme a l'estranger mentre la nostra llengua era prohibida a les nostres universitats?

Molts d'aquests i molts d'altres "cata-

Josep Massot i Muntaner

Col.laboració especial per a l'Associació de Premsa Forana

obres ilegals?

CAN SUNYER

ES RAFALET

1 de Març, una data històrica

L'1 de març de 1983 les Corts Generals aprovaren l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. De llavors ençà, aquest dia s'ha convertit en una data històrica.

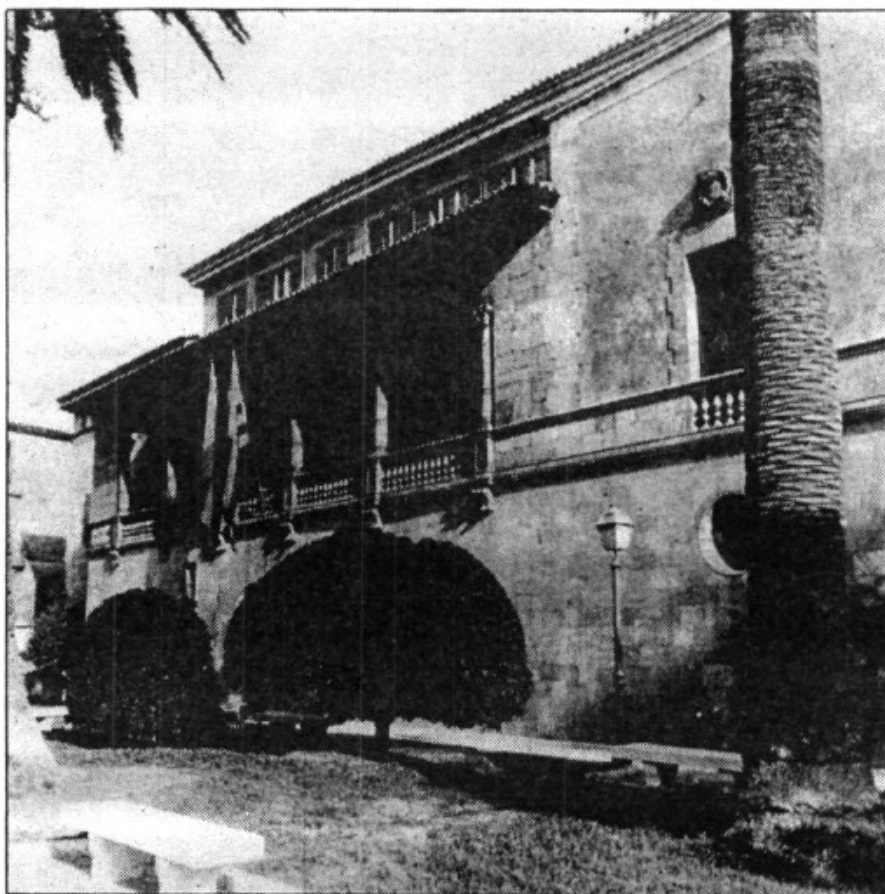
- PERQUÈ aquell 1 de març de 1983 iniciàrem el procés cap a la institucionalització del nostre autogovern.

- PERQUÈ amb l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears retérem homenatge a totes les persones que al llarg del temps han treballat per mantenir la identitat del nostre poble.

- PERQUÈ aquell dia iniciàrem el camí per planificar el nostre futur i convertir en realitats les nostres aspiracions.

Any rera any, hem recordat aquella data amb una commemoració solemne, però popular. Solemne, pel significat que té; popular, perquè el poble de les Illes Balears n'és el protagonista.

Aquest és l'autèntic es-

Consolat de Mar, seu de la Presidència del Govern Balear

perit que anima els actes oficials i la diada autonòmica que el Govern Balear prepara per a principis de març. Una commemoració que vol ressaltar i difondre tot allò que ens és propi i que marca les nostres vides. Una data perquè reflexionem sobre el fet balear.

Cada any, una de les nostres illes ha estat l'escenari principal de la Diada Autònoma. Primer va esser Menorca, després, Eivissa i

Formentera i enguany, en el Tercer Aniversari de la promulgació de l'Estatut d'Autonomia, ho serà Mallorca. Per això, us convidam a tots a celebrar aquesta fita històrica i esperam que tots, habitants d'aquestes Illes, hi prendreu part.

GOVERN BALEAR

UNA XERRADETA... (acabament)
hagut gelades, s'anyada havia estat dolenta, i en feia falta. Me sap greu no recordar sa glosa.

-Dins sa família, hi havia altres glosadors?

-Me pareix que no, no sé de cap altre avantpassat que ho fos. A jo m'agrada fer-ne qualcuna. Tenia amistat o tracto amb molts de glosadors, amb mestre Llorenç Batle, amb es Fosques i amb altres.

-Sabs si en va publicar?

-Estic per assegurar que no va publicar mai cap plagueta. Però aprofitava totes ses festes per fer gloses i sé que va participar a vetlades de glosadors.

-Recordes qualche anècdota des padrí?

-Una vegada pulitxonava a una finca des potecari i, com que hi havia roada, anava tot banyat. Es potecari, que era gran i gros, havia anat per sa vorera i no s'havia banyat gens, i li va dir:

-Oh mestre Matgí, pareixeu un rupidet. I es padrí li contestà:

-Ah recarajo,
jo que no podré dir ver?
si el 'gafaven a vostè
hi hauria un bon tortasso.

M'han contat també que quan va anar per primera vegada a cobrar es subsidi des vells, que feia poc que s'havia implantat, es funcionaris li demanaren que fes una glosa i ell la va fer, en foraster:

El hombre joven trabaja
porque tiene robustez,
pero cuando la energía baja
Franco ha puesto una caja
que protege a la vejez.

I acabam aquí sa xerradeta. Agraïm a en Jaume que ens hagi ajudat a situar la figura del seu padrí i ens hagi explicat un poc el seu caire professional i humà.

Pere Mulet
Víctor Mulet

SOCIETAT DE CACADORS D'ALGAIDA

La Societat de Caçadors va celebrar el passat dia 15 l'Assemblea General en el transcurs de la qual es va produir la dimissió del President i, amb ell, de tota la Junta Directiva.

En conseqüència, es convoquen eleccions per formar la nova junta. Els socis interessats podran presentar la seva candidatura fins el diumenge dia 16 de març.

Queda convocada una Assemblea General extraordinària, amb un únic punt a l'ordre del dia: Elecció de President.

Dia: 22 de març de 1986

Lloc: Teatre Municipal d'Algaida

Hora: 20'30 en primera convocatòria

21'- en segona convocatòria.

Al sopar de fi de temporada que va celebrar la Societat es varen sortejar una sèrie de caixes de cartutxos entre els socis. La junta directiva comunica que encara hi ha una sèrie d'agraciats que no els han recullit.

ES SAIG

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL d'Algaida

Revista mensual. D.L. PM. 495-1980

Dirigeix.....Delfí Mulet

Administra.....Llorenç Oliver

Mecanografia...Mireia Mulet

Fotografia.....Joan Balaguer

Dibuixa.....Jaume Falconer

Col.laboren....Andreu Oliver

Pere Mulet

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Joan Mulet

Francesc Antich

Catalina Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Antoni Munar

Víctor Mulet

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tl. 665042/272576

Imprimeix: Apóstol i Civilizador. PETRA

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

una xerradeta amb...

en JAUME POU "dulei"

Es lògic que per tancar aquest número d'ES SAIG cercàssim una persona que ens pogués parlar de mestre Magí Pou. I hem pensat que la més indicada era en Jaume, el seu nét, que estimà l'obra del seu padrí i en certa manera la continua ja que n'ha heretat l'ofici de midador de terres; i també li agrada fer qualche glosa, com podeu comprovar en aquesta mateixa revista. Encetam amb ell la conversa.

-Quin any va néixer es teu padrí?

-Va néixer a Algaida l'any 1888, dia 27 d'abril. I va morir, també a Algaida, dia 4 de desembre de 1967, quan li faltaven pocs mesos per complir es 80 anys.

-Quina era sa seva feina?

-Feia de pagès, conrava ses terres i va estar molts d'anys a Xorriego com encarregat. A més, era conegut i l'anaven a cercar per midar terres.

-Mos podries explicar un poc aquesta feina.

-S'agrimensura consisteix en midar ses terres i fixar ses particions entre veïnats. A Algaida solem dir midador de terres, també se deien canadors i qualche vegada he sentit es nom de cadenador; aquest darrer nom és degut a que abans s'empleaven unes cadenes, jo encara en tenc dues que servien per això, però ara ja no les usam.

Aquesta feina la feim quan s'ha de repartir una herència, o quan un té problemes amb un veïnat, o simplement té dubtes de sa delimitació exacta d'una finca. Damunt s'escriptura i basant-mos amb ses fites quan n'hi ha, marcant es límits.

-I tu has seguit amb aquesta feina?

-Sí. Es meu padrí tenia s'il.lusió que passàs a un Matgí i, per tant, li hagués tocat an es meu germà; però quan va morir es padrí, es meu germà encara era molt nin i, per altra banda, no li agradava molt aquesta feina. Per això la vaig agafar jo.

-Va tenir fills?

-Fills, mascles, no en va tenir cap. Va tenir tres filles.

-Sabia llegir i escriure?

-Sí, i molt que li agradava. Jo conserv llibres seus, llibres tècnics d'agrimensura. Però, per lo que record i per lo que he sentit a dir, llegia tot quant queia en ses seves mans.

-Quines aficions tenia?

-A part de glosar, li agradava molt fer teatre, actuar. Jo a penes me'n puc recordar perquè som massa jove, però he sentit contar que an es teatre Principal representaven comèdies mallorquines. A una titulada "Santa Margalida" feia de parell major; també tenia molt d'èxit

"Ses covés de Galdent", on ell era s'ajudant des ministre; una altra era "Primer l'amor que l'herència" i ell feia d'amo de la casa. Això és lo que m'han contat.

-Se va dedicar a sa política?

-Li agradava i va esser concejal de devers l'any 40 fins al 49. Per ses gloses que he llegit i per lo que m'han dit devia esser de dretes. Quan era concejal, va visitar Algaida es governador i ell va aprofitar per fer-li una glosa que li deia que, en lloc de venir a cercar blat, mos n'havia de dur, perquè hi havia

Segueix a la plana anterior